

1. Fien (1946)

Keesje, wat kan ik over hem vertellen?

Hij was mijn lieve kleine broertje. Ik kon hem alleen maar broertje noemen, we schelen achttien jaar. Keesje, onze baby, werd gekoesterd door iedereen van ons gezin. We hadden medelijden met hem, omdat hij onze moeder moest missen. Bij ieder geluidje stond er al een broer of zus aan zijn wieg. Hij kreeg de kans niet om te huilen. Flessen met melk verslond hij en toen hij griesmeelpap kon eten, leek zijn kleine lijfje een bodemloze put. Liters gingen er doorheen. Als de laatste lepel in zicht kwam, zette hij een keel op. We vonden het zielig voor hem, maar in ons gezin waren vele monden te voeden en griesmeelpap vonden we allemaal lekker. Daarom negeerden we zijn gebul en probeerden hem af te leiden door gekke bekken te trekken. Al gauw werd Keesje een mollige baby met een brede lach op zijn gezichtje. Ik vermoed dat hij te veel is verwend en dat het daarom zo mis gelopen is met hem. Dat neem ik mezelf kwalijk, alhoewel ik niet weet hoe ik het had kunnen voorkomen.

Ik ben de oudste van ons gezin en ben geboren in 1946. Ik werd Fientje genoemd. Dat heeft niet lang geduurd, want mijn jeugd was gauw voorbij. Mijn moeder kreeg maar liefst negen kinderen na mij en daarmee was mijn lot bepaald. Na de basisschool bleef ik thuis om haar te helpen. In die tijd was dat normaal voor oudste dochters uit grote katholieke gezinnen. De oorlog was voorbij en het land in wederopbouw. Er moest hard gewerkt worden. Mijn vader werkte op de boerderij van zijn tweelingbroer en op onze eigen boerderij. Het werk was hun redding tijdens de oorlog. Veel jonge mannen moesten in dienst

bij de vijand, maar omdat zij niet gemist konden worden op de boerderijen, werd hen dit lot bespaard.

Het waren akkerbouwbedrijven, gelukkig hadden we geen koeien of varkens. Kinderen van veeteeltbedrijven stonken vroeger wel eens naar mest. Het meisje dat naast mij zat op school ook. We pestten haar; ze werd ‘varkentjevet’ genoemd, ook door mij. Ze was veel groter en steviger dan alle andere kinderen van de klas, maar ondanks dat overwicht deed ze niets om ons te stoppen. Ik schaam me er nu voor, want ik heb vorige week een televisieprogramma gezien over mensen die gepest werden en wat ze daaraan hebben overgehouden. Vroeger dacht je daar niet bij na. Iedereen had wel een bijnaam. De rooie, de zwarte, de kleine of de lange. Ze noemden mij grootoog, omdat ik grote blauwe ogen had.

Samen met mijn moeder zorgde ik voor mijn broers en zussen. Er was altijd wel wat te doen. We waren nooit alleen. Om iedereen van eten te voorzien moesten we kilo’s aardappelen schillen en bonen afhalen. Het was bij ons geen vetpot, maar voldoende te eten hadden we gelukkig wel. Verder was het armoedig. Kleren werden versteld en hergebruikt. Alleen ik kreeg wel eens wat nieuws en mijn broer Jos ook. Wij waren de oudsten en als wij uit onze kleren gegroeid waren, werden ze doorgegeven aan de anderen. Een eigen slaapkamer hadden we niet. Ik sliep met mijn zusjes op een kamer. Jos en de tweeling deelden een kamer en de andere jongens ook. Alleen Keesje kreeg een eigen kamertje met een bureau toen hij ouder werd. Hij bleek het goed te doen op school en mijn ouders wilden dat hij in alle rust kon studeren. Ze lieten aan hem niets gelegen liggen.

Het huis moest schoon, er werd gepoetst en gewassen. Alles met onze handen. We zaten nooit te niksen, dat kwam bij ons niet voor. Tegenwoordig hebben de huisvrouwen het een stuk

makkelijker. De was kan in de machine, met een druk op de knop gaat het wassen vanzelf. Luie vrouwen stoppen daarna het wasgoed in de droger in plaats van het lekker buiten op te hangen in de frisse lucht. Ze willen waarschijnlijk geen gedoe met knijpers en een ouderwetse waslijn ontsiert hun tuin. De vaat kan in de machine, dus afwassen doen ze ook niet meer. Tegenwoordig bestaan er zelfs robotstofzuigers en die kunnen nog dweilen ook. Wat een luizenleven hebben ze en dan ze klagen ook nog. Ik begrijp er niets van. Wij klaagden niet. We hadden daar niet eens tijd voor. Het was normaal om je handjes te laten wapperen en ik ben er blij om. Al dat nadenken over wat je dwarszit, is nergens goed voor.

Mijn vriendin Saar noemt me wel eens hard, maar dat zie ik anders. Ik noem mezelf een doorzetter en ik zeur niet, daarvan wordt niemand beter. Ikzelf niet en een ander ook niet. Mensen die altijd maar lopen te grienen, zijn geen aangenaam gezelschap. Die stoten anderen af. Natuurlijk is het wel eens fijn je hart uit te storten, maar een ander kan jouw sores niet oplossen. Dat moet je echt zelf doen. Helaas denk ik dat ik Keesje wel te veel uit handen heb genomen en dat hij daarom niet veel aankon. Geen ruggengraat, noem ik dat. Tja, ik weet het niet zo goed.

Keesje was de laatste van de lange rij. Waarschijnlijk dachten mijn ouders dat Bennie de laatste was, want zij hadden hem Benjamin genoemd, maar plotseling bleek mijn moeder toch weer zwanger te zijn. Na Kees' geboorte werd mijn moeder ziek. Wat ze had, was onduidelijk. Er werd niet over gepraat. Ik denk dat mijn vader niet eens wist wat er aan de hand was met zijn vrouw. Nadat Keesje op de wereld kwam, bleef ze in bed. Dat was ongewoon. Na een bevalling duurde het normaal gesproken twee dagen voordat ze vroeg in de ochtend, om zes

uur, de tafel dekte voor haar gezin en de havermoutpap bereidde die we moesten eten, voordat de dag voor ons begon. Niemand lustte die pap, maar daar gaf mijn moeder niet om. Ze was van mening dat havermoutpap voedzaam en gezond was en goedkoop bovendien.

‘Drie vliegen in een klap,’ zei ze. Als mijn moeder ergens van overtuigd was, gaf ze niet toe. Ze was eigengereid ...